

5.9.2 Základy společenských věd

KVINTA A 1. ROČNÍK

Téma	Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
ČLOVĚK JAKO JEDINEC (PSYCHOLOGIE) A ZDRAVÝ ZPŮSOB ŽIVOTA	Porovná různé metody učení a vyhodnocuje jejich účinnost pro své studium s ohledem na vlastní psychické předpoklady. Objasní proces celoživotního vzdělávání, sebereflexe. Uplatňuje zásady duševní hygieny při práci a učení.	Psychologie učení a význam celoživotního učení, zásady duševní hygieny		
	Aplikuje získané poznatky při sebepoznávání i poznávání druhých lidí, volbě profesní orientace Orientuje se ve své osobnosti, emocích a potřebách.	Psychologie osobnosti (charakteristika, typologie, formování osobnosti), psychické jevy, stavy, procesy a vlastnosti. Hledání osobní identity, orientace na budoucnost a hledání partnera.		
	Objasní proč a jak se lidé odlišují ve svých projevech chování. Uvede příklady faktorů, které ovlivňují prožívání, chování a jednání člověka.	Vědomí.		
	Charakterizuje jednotlivé fáze vývoje člověka, porovná je a vymezí, co každá etapa přináší nového a jaké životní úkoly před člověka staví.	Vývojová psychologie – formování osobnosti v jednotlivých etapách lidského života. Adolescence – změny tělesné, duševní a společenské.		
	Uplatňuje zásady duševní hygieny, na příkladech ilustruje vhodné způsoby vyrovnávání se s náročnými životními situacemi.	Psychohygiena, zátěžové situace, stres a způsoby jeho zvládání. Psychologické poradenství.		

Téma	Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
	Zařazuje do denního režimu osvojené způsoby relaxace; v zátěžových situacích uplatňuje osvojené způsoby regenerace.	Psychohygiena – předcházení stresům v mezilidských vztazích, zvládání stresových situací, efektivní komunikace, hledání pomoci.	Výchova ke zdraví	
	Projevuje odolnost vůči výzvám k sebepoškozujícímu chování a rizikovému životnímu stylu	Důsledky stresu v oblasti fyzického, duševního a sociálního zdraví. .	Výchova ke zdraví	
	Využívá poznatků psychologie v každodenním životě.			
	Usiluje o pozitivní změny ve svém životě související s vlastním zdravím a zdravím druhých.			
	Rozhoduje podle osvojených modelů chování a konkrétní situace o způsobu jednání v situacích vlastního nebo cizího ohrožení	Sociální dovednosti potřebné při řešení problémů v nečekaných, složitých a krizových situacích – duševní hygiena v dlouhodobých zátěžových a stresových situacích, rozhodování se v eticky problematických situacích	Výchova ke zdraví	
	Reflektuje význam práce pro psychické zdraví člověka, vytvoří si vyvážený pracovní rozvrh s ohledem na své osobní vztahy	Osobní management, plánování a timemanagement, workoholismus	Člověk a svět práce	
ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI	Vysvětlí společenskou podstatu člověka.	Význam začlenění jedince do sociálních vazeb, proces socializace.		
	Posoudí sociální změny v individuálním a společenském vývoji. Rozlišuje změny konstruktivní a destruktivní.	Sociální struktura společnosti, společenské instituce, sociální nerovnost, mobilita. Jedinec ve skupině – vztahy, role a normy chování		
			Výchova	

Téma	Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
	Ovládá společensky vhodné metody komunikace ve formálních i neformálních vztazích, případné neshody či konflikty řeší konstruktivním způsobem.	Rozvoj sociálních dovedností pro život s druhými lidmi – otevřenost vůči druhým, vyjednávání, obhajování a prosazování vlastních názorů, odmítání nehumánních postojů.	ke zdraví	
	Citlivě přistupuje k řešení mezilidských vztahů.	Mezilidské vztahy, komunikace, vztahy v rodině, mezigenerační vztahy, pomoc nemocným a handicapovaným	Výchova ke zdraví	
	Respektuje kulturní odlišnosti a také vliv různých sociálních skupin na jedince i společnost jako celek. Dovede odhadnout možné důsledky. sociálních předsudků.	Stereotypy, předsudky		
	Zdůvodní hodnoty důležité pro partnerské vztahy, manželství, rodičovství.	Rodina, rizika spojená s volbou životního partnera.		
	Posoudí hodnoty, které mladým lidem usnadňují vstup do samostatného života, partnerských vztahů, manželství a rodičovství, a usiluje ve svém životě o jejich naplnění	Modely sociálního chování v intimních vztazích – otevřenost, tolerance, respektování druhého, empatie, trpělivost, odpovědnost; sebepoznání, sebeúcta	Výchova ke zdraví	
	Objasní význam sociální kontroly ve skupině a ve větších sociálních celcích	Sociální nerovnost, sociální deviace, sociální problémy - nezaměstnanost, kriminalita, extremismus		
	Pojmenuje a definuje sociální problémy současnosti a sociálně patologické jevy. Popíše možné dopady těchto jevů na jedince a společnost.	Životní prostředí, ekologické problémy		
	Posoudí vliv médií na společnost.	Masmédia		
OBČAN A PRÁVO	Rozliší morální a právní normy, vysvětlí význam sankcí.	Smysl a účel práva, morální a právní normy,		

Téma	Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
	Rozliší právnickou a fyzickou osobu, uvede jejich příklady	spravedlnost		
	Rozlišuje základní a prováděcí právní předpisy.	Právní síla, právní řád (uspořádání), druhy právních norem		
	Uvede, které státní orgány vydávají státní předpisy a kde se uveřejňují.	Prameny práva, zákonnost, právní osobnost, právní subjektivita a způsobilost k právním úkonům		
	Vymezí podmínky vzniku a zániku právních vztahů, práva a povinnosti účastníků těchto vztahů.			
		Právní vztahy, práva a povinnosti účastníků právních vztahů vč. smluvního práva.		
	Rozlišuje právní odvětví.	Systém právních odvětví		
	Rozlišuje trestný čin a přestupek.	Právo trestní – druhy kriminality.		
	Zaujímá odmítavé postoje ke všem formám sociálně patologického chování – uvede důsledky porušování paragrafů trestního zákona souvisejících s výrobou a držením návykových látek a s činností pod jejich vlivem, sexuálně motivovanou kriminalitou, skrytými formami	Sexuálně motivovaná kriminalita – pornografie, pedofilie, dětská prostituce, obchod se ženami	Výchova ke zdrav	
	Vymezí podmínky trestní odpovědnosti a uvede příklady postihů trestné činnosti	Trestnost a tresty (druhy, apod.)		
	Orientuje se v občanském a rodinném právu.	Občanský zákoník		
	Na příkladu ukáže možné důsledky neznalosti smlouvy, včetně jejích všeobecných podmínek.			
	Rozeznává případy občanského a trestního soudního řízení.	Průběh a účel soudního řízení, orgány činné v trestním řízení, jejich úkoly.		
	Ví, kde hledat právní ochranu. Uvede příklady právních problémů, s nimiž se mohou občané obracet na jednotlivé orgány právní ochrany.	Právní ochrana – funkce, úkoly		
	Ve svém jednání respektuje platné právní normy.	Právnícké profese		

Téma	Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
		Systém právního poradenství, činnost a úkoly		
PRACOVNĚ PRÁVNÍ VZTAHY	Uvede postup, jak uzavřít pracovní smlouvu a podat výpověď.	Pracovní právo – podmínky vzniku, změny a zániku pracovního poměru.	Člověk a svět práce	
	Zná svá práva, respektuje práva druhých a své pracovní povinnosti.	Práva a povinnosti účastníků pracovněprávních vztahů		
		Pracovní doba, pracovní řád, pracovní neschopnost, mzda		
	Objasní funkci odborů.	Odbory		

SEXTA A 2. ROČNÍK

Téma	Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
ZÁKLADY EKONOMIE	Rozliší pojmy ekonomie a ekonomika.	Ekonomie, ekonomika	1.2	
	Objasní rozdíly mezi ekonomikou zvykovou, příkazovou i tržní.	Ekonomické subjekty, systémy		
TRŽNÍ EKONOMIKA (ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE)	Vysvětlí na základě konkrétní, reálné a aktuální situace ve společnosti mechanismy fungování trhu, dokáže vnímat cenu jako součet nákladů, zisku a DPH. Objasní důvody kolísání cen zboží a pracovní síly na trhu.	Základní ekonomické pojmy- typy ekonomik, ekonomický cyklus, tržní mechanismus, nabídka, poptávka, tvorba ceny. Globální ekonomické otázky.	2.1, 2.2	
	Rozlišuje a porovnává jednotlivé formy podnikání, posoudí výhody a rizika podnikání v porovnání se zaměstnáním.	Právní formy podnikání (živnost, typy obchodních společností, družstvo).	5.1, 5.2, 5.4	
	Uvede, jak postupovat při zakládání vlastní podnikatelské činnosti, jak zažádat o živnostenské oprávnění.	Podnikání. Management		
	Analyzuje skrytý obsah reklamy, rozpozná běžné marketingové triky a klamy. Kriticky posuzuje podíl marketingu na úspěchu výrobku na trhu.	Marketing, PR, reklama.		
FINANCE (ČLOVĚK A SVĚT)	Používá nejběžnější platební nástroje, smění peníze za použití kurzovního lístku.	Peníze – funkce peněz, formy platebního styku, cenné papíry, akcie, měnový kurz		

Téma	Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
PRÁCE)	Využívá moderní formy bankovních služeb včetně digitálních technologií. Ovládá způsoby bezhotovostního platebního styku.			
	Objasní funkci ČNB a její vliv na činnost komerčních bank.	Bankovní soustava - ČNB a komerční banky, specializované finanční instituce, moderní formy bankovníctví. Bankovní produkty, typy spoření, úvěrové produkty a úrokové sazby, leasing, pojištění, RPSN		
	Zvolí optimální způsob financování svých osobních potřeb - spoření, úvěr, úrokový a pojistný produkt. Zdůvodní svou volbu a posoudí rizika zadlužení se. Vysvětlí způsoby stanovení úrokových sazeb a rozdíly mezi úrokovou sazbou a RPSN.			
	Rozliší různé formy příjmů a výdajů, na základě toho sestaví rozpočet domácnosti. Navrhne, jak řešit schodkový rozpočet a jak naložit s přebytkovým rozpočtem domácnosti.	Rozpočet domácnosti, typy rozpočtů a jejich rozdíly, tok peněz v domácnosti, spotřební výdaje.		
	Navrhne způsoby, jak využít volné finanční prostředky (spoření, produkty se státním příspěvkem, cenné papíry, nemovitosti). Vybere nejvýhodnější produkt pro investici a vysvětlí proč.	Spořicí produkty, investice		
	Uvede principy vývoje ceny akcií a možnosti forem investic do cenných papírů.			
	Na příkladu vysvětlí, jak uplatňovat práva spotřebitele (při nákupu zboží a služeb včetně produktů finančního trhu).	Práva spotřebitele, předpisy na ochranu spotřebitele.		

Téma	Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
ÚLOHA STÁTU V TRŽNÍ EKONOMICE (ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE)	Objasní základní principy fungování systému příjmů a výdajů, rozlišuje základní typy daní a na které činnosti se zdaňovací povinnost vztahuje.	Fiskální politika - státní rozpočet, daňová soustava		
	Zjistí výši daní, sociálního a zdravotního pojištění, životního minima. Uvede, jakým způsobem se podává daňové přiznání (především k dani z příjmu).	Sociální politika - důchodový systém, systém sociálních dávek, životní minimum, nezaměstnanost, státní politika zaměstnanosti		
	Dokáže vyhledat a spočítat životní minimum domácnosti. Objasní funkci sociálních dávek, především podpory v nezaměstnanosti, ví, jak požádat o sociální dávku, na kterou má nárok.			
	Vymezí činnost úřadu práce a personálních agentur. Vyhledá informace o zaměstnání, rekvalifikaci v různých médiích.	Trh práce - nabídka a poptávka po pracovních místech		
	Na základě aktuálních informací posoudí ekonomické ukazatele - inflace, HDP, míra nezaměstnanosti - a jejich vliv na životní úroveň. Vysvětlí podstatu inflace a její důsledky na příjmy obyvatelstva, vklady a úvěry, dlouhodobé finanční plánování. A ví, jak se důsledkům inflace bránit.	Monetární politika ČNB - inflace, kurz měny, zahraniční platební bilance, HDP		
OBČAN VE STÁTĚ	Rozliší a porovná historické a současné typy států a forem vlády.	Stát, právní stát, definice, znaky, typy státu, formy vlády	1.3, 1.4	
	Vyloží podstatu demokracie. Porovná postavení občana v demokratickém a totalitním státě.	Demokracie – principy, podoby, občanská práva a povinnosti, podstata občanské společnosti		
	Objasní podstatu a význam politického	Ideologie – znaky, funkce vybrané ideologie		

Téma	Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
	pluralismu. Uvede příklady politického extremismu a objasní, v čem spočívá nebezpečí ideologií.			
	Popíše Ústavu ČR a jaké oblasti života popisuje.	Ústava ČR		
	Objasní rozdělení státní moci v ČR, rozlišuje a porovnává její funkce a úkoly orgánů státní moci.			
	Rozlišuje složky politického spektra, porovnává přístupy vybraných politických seskupení k řešení různých otázek a problémů každodenního života.	Politické subjekty, politický život ve státě, volby a volební systémy	2.4	
	Uvede příklady participace občanů na politickém dění.		3.1	
	Vysvětlí podstatu a význam parlamentních a komunálních voleb			
	Orientuje se v problematice lidských práv a respektuje lidská práva druhých a uvážlivě vystupuje proti jejich porušování.	Zakotvení lidských práv v dokumentech, porušování a ochrana, funkce ombudsmana		
	Uvede okruhy problémů, s nimiž se může občan obracet na jednotlivé státní instituce, zvládá komunikaci ve styku s úřady.	Úřady		
MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT	Uvede příklady korupce, analyzuje její příčiny a domýšlí možné důsledky.			
	Objasní důvody evropské integrace, posoudí význam pro vývoj Evropy. Rozlišuje funkce orgánů EU a uvede příklady jejich činnosti.	Evropská integrace (podstata, význam). EU – proces integrace, orgány, měna		

Téma	Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
	Posoudí vliv začlenění států do EU na každodenní život občanů. Uvede příklady jaká práva může v rámci EU uplatňovat.			
	Uvede příklady činnosti některých významných mezinárodních organizací a vysvětlí, jaký vliv má jejich činnost na chod světového společenství.	Důvody, význam a výhody mezinárodní spolupráce. Významné mezinárodní organizace a společenství – Rada Evropy, NATO, OSN (účel, náplň činnosti).		
	Uvede příklady institucí, na které se může obrátit v případě problémů při pobytu v zahraničí.			
	Posoudí projevy globalizace, uvede příklady globálních problémů současnosti, analyzuje jejich příčiny a domýšlí jejich možné důsledky.	Proces globalizace (příčiny, projevy, důsledky) a globální problémy.		

SEPTIMA A 3. ROČNÍK

Téma	Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
ÚVOD DO FILOSOFIE A RELIGIONISTIKY	Objasní podstatu filozofického tazání.	Předmět, vznik a vývoj filozofie, vztah k ostatním vědám		
	Vysvětlí vztah filozofie k mýtu, náboženství, umění, ideologii.	Vztah filozofie k mýtu, náboženství, vědě a umění		
	Uvědomuje si povahu a podstatu filozofického tazání, zamýšlí se nad základní filozofickou otázkou	Filozofické disciplíny teoretické i praktické – ontologie, gnoseologie, filozofická antropologie, etika, estetika, dějiny filozofie, filozofie dějin		
	Charakterizuje a rozliší hlavní filozofické směry a jejich představitele. Porovná řešení základních filozofických otázek v jednotlivých etapách filozofického myšlení.	Filozofie v dějinách – klíčové etapy a směry filozofického myšlení		

Téma	Výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata	MP vazby
	Posuzuje lidské jednání z hlediska etických norem a svědomí jednotlivce, objasní dějinnou proměnlivost základních etických pojmů a norem.	Etika jako věda o morálce, základní etické kategorie – dobro, zlo, pravda, svoboda, spravedlnost	2.2, 2.3	
	Provede zamyšlení nad otázkami praktické a sociální etiky. Uplatňuje odpovědné a etické přístupy k sexualitě, rozhoduje se s vědomím možných důsledků.	Etika v kritických fázích lidského života	Výchova ke zdraví	
	Orientuje se v problematice reprodukčního zdraví z hlediska odpovědnosti k budoucímu rodičovství.	Specifické etické problémy (metody asistované reprodukce, promiskuita, klonování, trest smrti, euthanasie, interrupce, jejich etické, psychosociální a právní aspekty aj.)	Výchova ke zdraví	
	Zná práva každého jedince v oblasti sexuality a reprodukce.	Modely vzájemného chování související s etickými a psychosociálními aspekty partnerského a sexuálního života – odpovědnost, sebeúcta, respekt, rozhodování	Výchova ke zdraví	
	Eticky a věcně správně argumentuje v dialogu a diskuzi. Uvážlivě a kriticky přistupuje k argumentům druhých lidí. Pozná nekorektní a manipulativní argumentaci.			
	Uvědomuje si proměny postavení vědy v průběhu dějin a její místo v poznávání světa a v praktickém životě a možná rizika jejího zneužití		1.1	
	Rozlišuje významné náboženské systémy, identifikuje projevy náboženské a jiné nesnášenlivosti.	Víra v lidském životě, podoby a znaky víry, náboženské systémy, církve a sekty.		
	Rozezná projevy sektářského myšlení.			